

Suomen Unesco-toimikunnan toimintakertomus 2023

*Valtiosihteeri Mikaela Nylander puhumassa
Unescon yleiskokouksen 42. istunnossa.
Kuva: Suomen Unesco-toimikunnan sihteeristö*

YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unesco perustettiin vuonna 1945. Perussääntönsä mukaisesti Unescon tehtävänä on ”myötävaikuttaa rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseen edistämällä kansojen välistä yhteistyötä kasvatuksen, tieteen ja kulttuurin avulla”. Unesco on yksi YK:n erityisjärjestöistä, jolla on omat päätösvaltaiset ja toimeenpanevat hallintoelimet sekä oma budjetti. Unescon peruskirjan allekirjoitti vuonna 1946 kaksikymmentä valtiota. Järjestöön kuuluu syksyllä 2023 pidetyn 42. yleiskokouksen jälkeen 194 jäsenmaata ja 12 liitännäisjäsentä. Ahvenanmaa lisättiin liitännäisjäseneksi vuoden 2021 yleiskokouksessa. Unescon korkein päättävä elin on joka toinen vuosi kokoontuva yleiskokous, joka vastaa politiikan peruslinjauksista ja hyväksyy ohjelman ja budjetin. Päätösten toimeenpanon seurannasta vastaa 58 jäsenmaasta koostuva, kaksi kertaa vuodessa kokoontuva hallintoneuvosto.

Järjestön toimialoja ovat kasvatus ja koulutus, luonnon-, yhteiskunta- ja humanistiset tieteet, kulttuuri (mukaan lukien maailman kulttuuri- ja luonnonperintö) sekä viestintä ja tiedonvälitys. Unescon päämaja sijaitsee Pariisissa. www.unesco.org.

Unesco oli ensimmäinen kansainvälisen sivistisyhteistyön järjestö, joka avautui Suomelle toisen maailmansodan jälkeen. Suomi liittyi Unescoon kymmenen vuotta järjestön perustamisen jälkeen vuonna 1956. Vuotta aikaisemmin Suomi oli hyväksytty Yhdistyneiden kansakuntien jäseneksi.

Unescon ja jäsenmaiden välisinä yhteistoimintaeliminä toimivat suurimmassa osassa jäsenmaita kansalliset Unesco-toimikunnat. Kansalliset toimikunnat ovat Unescon erityispiirre YK-järjestelmässä – Unesco on ainoa YK-järjestö, jolla on kansallisten toimikuntien muodostama globaali verkosto tukenaan. Useimmilla jäsenmailla on lisäksi pysyvä edustusto Unescossa. Myös edustustot toimivat linkkinä Unescon ja jäsenmaiden välillä.

Heti Suomen liittymisen jälkeen asetettiin opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen Suomen Unesco-toimikunta, jonka tehtävänä on avustaa valtioneuvostoa Unescon toimintaan liittyvien kysymysten valmistelussa ja hoidossa. Toimikunnan jäsenet edustavat järjestön eri toimialoja ja siten toimikunta tuo koulutus-, tiede-, kulttuuri- ja viestintäalan suomalaiset asiantuntijat Unescon maailmanlaajuisten verkostojen yhteyteen. Toimikunnan tehtäviin kuuluu myös viestittää kuvaa ja tuntemusta Suomen opetus-, tutkimus-, kulttuuri- ja viestintäaloista Unescolle ja sen kautta järjestön muille jäsenmaille, sekä toisaalta vahvistaa Unesco-tuntemusta Suomessa. Toimikunnan sihteeristötehtäviä hoidetaan virkatyönä opetus- ja kulttuuriministeriön kansainvälisten asiain sihteeristössä.

Sisällysluettelo

1.	<i>Johdanto</i>	1
2.	<i>Suomen Unesco-toimikunta</i>	2
3.	<i>Toiminta</i>	3
3.1.	<i>Unescon hallintoneuvoston istunnot ja yleiskokouksen 42. istunto</i>	3
3.2.	<i>Muita kokouksia</i>	8
3.3.	<i>Koulutus</i>	9
3.4.	<i>Kulttuuri</i>	12
3.5.	<i>Tiede</i>	13
3.6.	<i>Viestintä</i>	14
3.7.	<i>Muita teemoja</i>	15
3.8.	<i>Tapahtumia</i>	16
4.	<i>Hyödyllistä tietoa Unescosta</i>	17
	Liite: Valtioneuvoston asetus Suomen Unesco-toimikunnasta 1262/2002	19

Liite: Valtioneuvoston asetus Suomen Unesco-toimikunnasta 1262/2002

1. Johdanto

Valtioneuvosto nimitti uuden Unesco-toimikunnan nelivuotiskaudelle (2023-2026) maaliskuussa 2023. Puheenjohtajaksi kutsuttiin Helsingin yliopiston maailmanpolitiikan professori Teivo Teivainen. Toimikunta kokoontui kertomusvuoden aikana kuusi kertaa.

Aloittaessaan uutta nelivuotiskauttaan, toimikunta perehtyi Unescon toimintaan sekä kansallisten toimikuntien toimintaan ja vastuihin. Pitkäaikaisen pääsihteerin Zabrina Holmströmin lopetettua tehtävässään, OKM:n asetuksen mukaisesti ministeriön virkamiehistä asetettiin uudeksi toimikunnan pääsihteeriksi kulttuuriasiainneuvos Piia Immonen-Seuguenot.

Keskeisimpiä asioita:

- Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa sekä Gazan konflikti vaikuttivat poliittisesti ajankohtaisina maailmalla sekä Unescossa. Maailman ja Euroopan turvallisuuspoliittiset muutokset korostavat Unescon toimialojen merkitystä myös kokonaisturvallisuuden, resilienssin ja ns. pehmeän vallan näkökulmasta. Myös mm. rauhankasvatuksen ja maailmankansalaisuuden teemat Unescon mandaatista ovat entistä ajankohtaisempia.
- Yhdysvallat liittyi takaisin Unescon jäseneksi ja sitoutui rahoitusohjelmaan, jolla maa kattaa rästimaksunsa vuoteen 2025 mennessä. Lisäksi Yhdysvallat lupasi järjestölle vapaaehtoisrahoitusta, joka kohdistuu Ukrainan tukeen, kulttuuriperinnön suojelemiseen sekä tyttöjen ja naisten koulutukseen tiede- ja matemaattisilla aloilla (STEM) Afrikassa.
- Toimikunta osallistui Unescon 42. yleiskokouksen valmisteluihin, ja toimikunnan jäseniä oli mukana Suomen yleiskokousdelegaatiossa. Lisäksi toimikunta ja sen sihteeristö osallistuivat Unescon hallitusneuvoston 216. ja 217. istuntojen valmisteluihin, myös osana pohjoismaista koordinaatiota.
- Suomen uudessa hallitusohjelmassa Unescon mandaatin osa-alueet esiintyvät Suomelle tärkeinä aiheina. Erityisesti liikunta painottuu hallitusohjelmassa; uusi hallitus on nimennyt liikunta-, urheilu- ja nuorisoministerin ensimmäistä kertaa, ja Suomi valittiin Unescon yleiskokouksessa jäseneksi Unescon hallitustenväliseen, liikuntakasvatusta edistävään komiteaan (CIGEPS).

2. Suomen Unesco-toimikunta

Unescon perussäännön 7. artiklassa jäsenvaltioita veloitetaan perustamaan kansallinen toimikunta, jossa ovat edustettuina hallitus ja tärkeimmät koulutuksen, tieteen ja kulttuurin alaan kuuluvia kysymyksiä hoitavat kansalliset yhteisöt. 199 kansallista Unesco-toimikuntaa muodostaa koko maailman kattavan ainutlaatuisen yhteistyöverkoston. Suomeen perustettiin oma Unesco-toimikunta vuonna 1957 kansalliseksi neuvoo-antavaksi asiantuntijatoimikunnaksi ja yhteistoimintaelimeksi.

Valtioneuvosto kutsuu Suomen Unesco-toimikuntaan puheenjohtajan, ja lisäksi enintään yksitoista muuta jäsentä, joiden tulee edustaa Unescon toiminnan eri aloja. Jäsenten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö kutsuu toimikuntaan, sitä ensin kuultuaan, tarvittavan määrän asiantuntijoita. Toimikunnan toimikausi on neljä kalenterivuotta. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja ulkoministeriön edustajilla on oikeus olla toimikunnan kokouksissa läsnä ja heillä on niissä puheoikeus. Kansallinen toimikunta on neuvoo-antava yhteistyöelin suhteessa Unescoon, valtioneuvostoon yleisesti ja opetus- ja kulttuuriministeriöön erityisesti.

Toimikunnan tehtävät on lueteltu Suomen Unesco-toimikunnasta vuonna 2002 annetun asetuksen (toimintakertomuksen liitteenä) toisessa pykälässä: ”Unesco-toimikunnan tulee antaa opetusministeriölle ja valtioneuvostolle lausuntoja ja tehdä aloitteita asioista, jotka koskevat:

- toimenpiteitä, jotka aiheutuvat Unescon yleiskokousten ja hallintoelinten sekä Unescon järjestämien kansainvälisten kokousten ja neuvottelujen päätöksistä ja suosituksista Suomessa;
- Unescon toimintaan liittyviä muita laajakantoisia ja periaatteellisia kysymyksiä;
- Suomen edustusta Unescon yleiskokouksissa ja hallintoelimissä sekä sen järjestämissä kokouksissa ja neuvotteluissa;
- muita Unescon toimialoja koskevia kansainvälisen yhteistyön kysymyksiä, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö määrää toimikunnan käsiteltäviksi; sekä
- Unescon päämäärien ja toiminnan tunnetuksi tekemistä.

Toimikunnan kokoonpano kaudella 2023-2026

Valtioneuvosto asetti 2.3.2023 Suomen Unesco-toimikunnan vuosille 2023–2026.

Puheenjohtaja

Maailmanpolitiikan professori **Teivo Teivainen**, Helsingin yliopisto

Jäsenet

Ylijohtaja **Elina Anttila**, Suomen kansallismuseo

Erityisasiantuntija **Robin Harms**, yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto

Johtaja **Veera Heinonen**, viestintä- ja yhteistyösuhteet, Sitra

Erikoistutkija **Anna Kanerva**, Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore
Kouluneuvos **Jorma Kauppinen**, Opetushallitus,
Akatemiasihtööri **Jaakko Kuosmanen**, Suomalainen Tiedeakatemia
Toiminnanjohtaja **Helena Laukko**, Suomen YK-liitto
Toiminnanjohtaja **Anna Munsterhjelm**, Suomen nuorisovaltuustojen liitto Allianssi (23.10.2023 saakka)
Vaikuttamistyön asiantuntija **Annika Nevanpää**, Suomen nuorisovaltuustojen liitto Allianssi (23.10.2023 alkaen)
Kehityspäällikkö **Päivi Pohjolainen**, Turun kaupunki,
Varapuheenjohtaja **Thomas Slätis**, Toimittajat ilman rajoja – Suomi
Toimitusjohtaja **Lauri Tuomi**, Kansanvalistusseura

Toimikunnan pysyvinä asiantuntijoina toimivat Allianssin nimeämät Unesco-nuorisodelegaatit **Camilla Ojala** sekä **Maria Karjalainen**.

Lisäksi toimikunnan kokouksiin osallistui muita asiantuntijoita liittyen Unescon toimintaan.

Toimikunnan sihteeristötehtävistä vastasi opetus- ja kulttuuriministeriön kansainvälisten asiain sihteeristö ja pääsihteerinä toimi kulttuuriasiainneuvos Piia **Immonen-Seuguenot** (1.4.2023 alkaen). Muut toimikunnan sihteeristötehtäviä ja Unesco-asioita hoitavat virkamiehet kansainvälisten asiain sihteeristössä olivat erityisasiantuntija Kati **Anttalainen**, kansainvälisen vaihdon sihtööri **Kaarina Harkonmäki** (31.10.2023 asti), neuvotteleva virkamies **Jouni Kangasniemi** ja neuvotteleva virkamies **Hannu Vainonen**.

3. Toiminta

Toimikunta kokoontui vuoden 2023 aikana kuusi kertaa: 22.3., 3.5., 7.6., 1.9., 31.10., sekä 12.12. Toimikunnan varapuheenjohtajaksi valittiin Elina Anttila.

3.1. Unescon hallintoneuvoston istunnot ja yleiskokouksen 42. istunto

Unescon hallintoneuvoston 216. ja 217. istunnot

Toimikunta keskusteli ja toi esiin näkemyksiään mm. Unescon kevät- ja syyskauden hallintoneuvostoistuntojen sekä 42. yleiskokouksen asiakohdista.

Hallintoneuvoston 216. istunto järjestettiin 10.-24.5.2023 Unescon päämajassa Pariisissa. Hallintoneuvoston istunnossa käsiteltiin uutta yleiskokouksessa hyväksyttävää kaksivuotista budjettia. Sääntömääräisen budjetin osalta sihteeristö esitti inflaation huomioivaa kasvua, joka nostaisi jäsenmaiden vuotuisia jäsenmaksuosuuksia maltillisesti.

Hallintoneuvosto hyväksyi yleiskokoukselle esitettäväksi neurotekniikan etiikkaan liittyvän normatiivisen suositusinstrumentin valmistelun aloittamisen sekä Kiinan esityksen perustaa uusi, Unescon rakenteisiin kuuluva kategoria I koulutusinstituutti Shanghaihin STEM-kärjellä (*science, technology, engineering and mathematics*). Lisäksi Nigerian aloitteesta hyväksyttiin globaalin medialukutaitoviikon loppujulistus (*Abuja declaration on Global Financing for Media and Information Literacy*). Istunnossa käsiteltiin myös Unescon tukea Ukrainalle koskeva päätöslauselma, joka hyväksyttiin äänestyksellä. Ainoastaan Kiina äänesti päätöslauselmaa vastaan Venäjän rinnalla.

Hallintoneuvoston 217. istunto järjestettiin 4.-18.10.2023 noin kuukausi ennen 42. yleiskokousta. Tärkeimpänä asiakohtana oli budjettikeskustelu, jossa hallintoneuvosto hyväksyi budjettisuosituksen vietäväksi eteenpäin yleiskokoukselle. Yhdysvallat oli palannut kevään hallintoneuvoston istunnon jälkeen Unescon jäseneksi, minkä myötä budjetti kasvoi 150 milj. USD. Unescon tärkeä rooli kestävän kehityksen ja koulutuksen SDG4 -tavoitteen seurannassa nousi esille neuvostossa. Keskustelua oli myös tekoälystä linkittyen yleiskokouksessa käsiteltyyn neurotekniikan etiikan normatiiviseen suositukseen, sekä kulttuuriministereiden Mondiacult-maailmankonferenssin seurannasta. Hallintoneuvosto käsitteli myös Uzbekistanin ehdotusta järjestää vuoden 2025 Unescon yleiskokous Samarkandissa päätymättä lopputulemaan, ja asia jäi yleiskokouksen päätettäväksi.

Presidentti Martti Ahtisaaren poismenon johdosta 16.10.2023 myös Unesco kunnioitti Ahtisaaren muistoa.

Vuonna 2008 Nobelin rauhanpalkinnon lisäksi presidentti Ahtisaarelle myönnettiin Unescon jakama rauhanpalkinto Félix Houphouët-Boigny Peace Prize.

Kuva: Unesco

Unescon yleiskokouksen 42. istunto

Unescon 42. yleiskokous järjestettiin 7.-22.11.2023 Pariisissa. Yleiskokous on järjestön yli päättävä elin. Suomesta yleiskokoukseen osallistui valtuuskunta, jota johti opetusministeri **Anna-Maja Henriksson**, jonka sijaisena viime hetken esteen vuoksi toimi valtiosihteeri **Mikaela Nylander**. Valtuuskunnassa mukana ollut liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri **Sandra Bergqvist** osallistui Unescon nuorisofoorumin korkean tason osuuteen. Suomen Unesco-toimikunnasta valtuuskunnassa olivat puheenjohtaja **Teivo Teivainen**, varapuheenjohtaja **Elina Anttila**, jäsenet **Robin Harms**, **Lauri Tuomi** ja **Thomas Slätis**, sekä pysyvät asiantuntijat **Camilla Ojala** ja **Maria Karjalainen**. Toimikunnan sihteeristöstä mukana olivat pääsihteeri **Piia Immonen-Seuguenot** sekä **Kati Anttalainen**, **Jouni Kangasniemi** ja **Hannu Vainonen**. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriöstä osallistui kulttuuriasianneuvos **Laura Mäkelä**.

Suomi toimi yleiskokouksen varapuheenjohtajistossa, jossa läntisestä ryhmästä oli mukana myös Andorra, Kreikka, Norja, Sveitsi ja Yhdysvallat.

Yleiskokouksen Suomen pääpuheenvuoron piti valtiosihteeri Mikaela Nylander opetusministerin sijaisena. Vsi Nylander edusti Suomea myös yleiskokouksen sivutapahtumassa, jossa julkaistiin opettajia koskeva globaaliraportti (*Global Report on Teachers*) ja jaettiin merkittävä kansainvälinen opettajapalkinto. Tapahtuman ministeripaneelissa puhuivat Etelä-Afrikka, Indonesia ja Suomi.

Ahvenanmaa osallistui yleiskokoukseen liitännäisjäsenen asemassa. Siitä tuli järjestön 12. liitännäisjäsen edellisessä yleiskokouksessa vuonna 2021. Ahvenanmaan valtuuskuntaa johti opetusministeri **Annika Hambrudd**. Valtuuskunnan jäsenenä toimivat Ahvenanmaan Unesco-toimikunnan puheenjohtaja **Jörgen Pettersson** sekä pääsihteeri **Viveka Löndahl**. Ahvenanmaa osallistui Plenary-istunnon yleiskeskusteluun omalla puheenvuorollaan.

Yleiskokouksen yhteydessä järjestettiin Unescon **13. nuorisofoorumi**, johon osallistui Suomen nuorisodelegaattina toimikunnan asiantuntija **Maria Karjalainen**. Foorumin ministeriosuuteen osallistui liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri **Sandra Bergqvist**. Nuoriso-foorumin teema keskittyi ilmastonmuutoksen yhteiskunnallisiin vaikutuksiin. Nuorisoedustajat esittelivät foorumin lopputulokset suosituksineen yleiskokoukselle.

Toimikunnan asiantuntijat Camilla Ojala (oik.) ja Maria Karjalainen (vas.), liikunta- urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvistin (kesk. vas.) ja pysyvä edustaja OECD:ssä ja Unescossa, suurlähettiläs Pasi-Heikki Vaaranmaa Unescon yleiskokouksen 42. istunnossa.

Kuva: Suomen Unesco-toimikunnan sihteeristö

Yleiskokouksen merkittävimmät lopputulemat:

- **684,4 MUSD budjetti** vuosille 2024-2025 hyväksyttiin. Alkuperäinen 534,6 MUSD budjetti kasvoi 150,8 MUSD Yhdysvaltojen paluun myötä järjestön jäseneksi. Budjettiin on lisätty resursseja mm. sektorienväliseen työhön, normatiiviseen toimintaan, sekä ohjelmien toteuttamiseen kenttätasolla.
- **Shanghain Unesco kategoria I STEM-instituutin** perustaminen hyväksyttiin. Kiina oli ajanut vahvasti instituutin perustamista ja tehnyt laajan pohjatyön kerätäkseen tukea aloitteelle. Erityisesti kehittyvät maat ml. pienet saarivaltiot tukivat instituutin perustamista. Yhdysvallat vastusti aloitetta, muttei estänyt päätöslauselman hyväksymistä vaan jätti pöytäkirjaan eriävän mielipiteensä.
- Arabimaiden ryhmä toi esityslistalle **Gazan tilannetta Unescon toimialoilla** käsittelevän asiakohdan, joka meni odotetusti äänestykseen. Hyväksytty päätöslauselmateksti koskee mm. koulujen ja kulttuuriperinnön suojelemista, siviilien suojelua, mediavapautta ja toimittajien turvallisuutta. Yhdysvallat esittivät muutoksia päätöslauselmaan tuloksetta. Arabiryhmän alkuperäinen teksti hyväksyttiin äänestyksessä; 96 äänesti puolesta (ml. Suomi, Islanti, Norja, Tanska), 8 vastaan (Guatemala, Itävalta, Kroatia, Paraguay, Saksa, Tšekki, Unkari, Yhdysvallat), 33 pidättäytyi (ml Ruotsi).
- Kanadan aloitteesta ja Suomen ja usean muun jäsenmaan tukemana agendalle lisättiin asiakohda koskien **Unescon toimintaa Ukrainan tukemiseksi** Venäjän hyökkäyssodan

seurauksena. Asiakohdan päätöslauselma hyväksyttiin äänestyksessä, jossa Ukrainan tuki sai enemmän kannatusta kuin koskaan aiemmin.

- Hyväksyttiin uusittu **rauhan- ja ihmisoikeuskasvatusta koskeva suositus** vuodelta 1974. Päivitetty suositus huomioi yhteiskunnalliset muutokset mm. digitalisaatioon ja kestäväan kehitykseen liittyen.
- Päätettiin aloittaa **neuroteknologian etiikkaa koskevan suosituksen** valmistelu sekä tieteentekijöiden asemaa koskevan vuoden 2017 suosituksen tehostaminen, erityishuomiona tieteentekijöiden turvallisuus ja sananvapaus.
- Kulttuurisektorilla käsittelyssä oli **kulttuurin suojele sekä taiteentekijöiden asema** yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja digitalisoitumisen vaikutukset. Pohjoismaat järjestivät Tanskan johdolla suljetun keskustelutilaisuuden Unescon sihteeristön kanssa koskien digitaalisen toimintaympäristön haasteita sananvapaudelle ja taiteilijoiden vapaudelle.
- Viestintäsektorilla käsittelyssä oli mm. **tietoyhteiskuntaa koskevan WSIS-prosessin** (World Summit on the Information Society) seuranta. Keskustelu linkittyy YK-tason Global Digital Compact –prosessiin, jonka myötä laaditaan periaatteet avoimelle, vapaalle ja turvalliselle digitulevaisuudelle.
- Unescon alaisten elinten vaaleissa Suomi valittiin **liikuntakasvatuksen** hallitustenväliseen CIGEPS-komiteaan (Intergovernmental Committee for Physical Education and Sport) kaudelle 2023-2027.
- Yleiskokouksen yhteydessä **Pohjoismaat järjestivät Tanskan johdolla keskustelun** Unescon kulttuuri- ja viestintäsektoreiden apulaispääpääjohtajien kanssa. Keskustelun teemana oli **digitalisaation vaikutukset sananvapauteen ja demokratiakehitykseen**. Aiheesta kannetaan globaalisti huolta. Unescon viestintäsektori on pieni, samalla kun digitalisaation haasteet kasvavat nopeasti ml. tekoälyn myötä. Aihe koskettaa laajasti eri toimintaympäristöjä.
- Unescon yleiskokous päätettiin järjestää **vuonna 2025 Uzbekistanin Samarkandissa**. Uzbekistanin aloite herätti varautuneisuutta jäsenvaltioissa etenkin taloudellisista ja ympäristöllisistä syistä. Asiasta neuvoteltiin konsensusratkaisuihin, jonka sisältämien, Kanadan esittämien muutosesitysten myötä pyritään estämään seuraavien kokousten järjestäminen päämajan ulkopuolella.

Yleiskokouksen sivut: www.unesco.org/en/general-conference/42

3.2. Muita kokouksia

Eurooppalaisten Unesco-toimikuntien epävirallinen kokous Andorrassa

*Puheenjohtaja Teivo Teivainen Andorran kokouksessa.
Kuva: Suomen Unesco-toimikunnan sihteeristö*

Euroopan alueen Unesco-toimikunnat kokoontuvat vuosittain epäviralliseen kokoukseen, jossa käsitellään ajankohtaisia teemoja. Vuonna 2023 kokouksen järjesti Andorra 24.-28.4. Kokoukseen osallistuivat puheenjohtaja Teivo Teivainen ja pääsihteeri Piia Immonen-Seuguenot. Andorran ulkoministeri Maria Ubach Font avasi kokouksen, johon osallistui edustajia yli kolmestakymmenestä maasta. Mukana oli myös Angola, joka esitteli Afrikan alueen toimikuntien kokousta v. 2024.

Kokouksessa keskusteltiin mm. Unescon strategiasta, ohjelman toimeenpanosta jäsenmaissa sekä järjestön kumppanuuksista. Kokoukseen osallistui Unescon strategisesta suunnittelusta ja kumppanuuksista vastaavan osaston edustaja,

Lisäksi Unescon hallintoneuvoston istuntojen sekä yleiskokouksen yhteydessä Unescon sihteeristö järjesti kokoukset kaikkien Unesco-toimikuntien pääsihteereille.

Pohjoismainen Unesco-yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on Unescossa aktiivista. Pohjoismailla on järjestön hallintoneuvostossa rotaatio; Islanti on hallintoneuvoston jäsen kaudella 2021-2025. Maiden Unesco-toimikunnat, edustustot ja ministeriöiden edustajat tapaavat säännöllisesti pohjoismaisissa koordinaatiokokouksissa. Vuosittain järjestetään myös maiden vapaaehtoisrahoitusta Unescolle tarkastelevat yhteispohjoismaiset rahoituskeskustelut Unescon sihteeristön kanssa; vuonna 2023 toukokuussa Pariisissa.

Vuoden 2023 suurempi pohjoismainen Unesco-koordinaatiokokous järjestettiin Sønderborgissa, Tanskassa, 5.-7.9. Kokouksessa valmistauduttiin erityisesti marraskuussa järjestettyyn Unescon 42. yleiskokoukseen sekä keskusteltiin muista Unescon eri sektoreiden ajankohtaisista asioista. Kokoukseen osallistuivat toimikunnasta puheenjohtaja **Teivo Teivainen**, varapuheenjohtaja **Elina Anttila**, jäsenet **Lauri Tuomi**, **Päivi Pohjolainen**, **Anna Kanerva** ja **Thomas Slätis**, sekä asiantuntijat

Camilla Ojala ja Maria Karjalainen. Toimikunnan sihteeristöstä osallistuivat pääsihteeri **Piia Immonen-Seuguenot, Hannu Vainonen** sekä **Jouni Kangasniemi.**

Suomen ja Ahvenanmaan delegaatioiden jäseniä pohjoismaisessa kokouksessa Tanskassa. Istumassa keskellä puheenjohtajat Teivo Teivainen ja Jörgen Pettersson, sivuilla pääsihteerit Piia Immonen-Seuguenot ja Viveka Löndahl. Kuva: Suomen Unesco-toimikunnan sihteeristö

3.3. Koulutus

Toimikunta perehtyi vuoden aikana Unescon toimintoihin, mukaan lukien **Suomen Unesco-oppituolien (UNESCO Chairs)** ja **UNITWIN-verkostojen** toimintaan. Kutsuttuina toimikunnan kokouksessa 3.5.2023 olivat oppituolien ja verkostojen haltijat/koordinaattorit:

- **Kestävän vesihuollon oppituoli, UNESCO Chair in Sustainable Water Services (UNECWAS),** Tampereen Teknillinen yliopisto 2012, Adjunct Prof. Petri Juuti/co-Chair Riikka Juuti
- **Lukutaidon edistämiseen keskittyvä oppituoli, UNESCO Chair on Inclusive Literacy Learning for All,** Jyväskylän yliopisto 2015, Agora Center, prof. Ulla Richardson
- **Koulutuksen tulevaisuuden tutkimukseen keskittyvä oppituoli, UNESCO Chair in Learning for Transformation and Planetary Futures,** Turun yliopisto 2016, prof. Markku Wilenius
- **Ihmisoikeus- ja arvokasvatuksen oppituoli, UNESCO Chair on Values, Dialogue and Human Rights in Education,** Helsingin yliopisto 2017, prof. Arto Kallioniemi
- **Laadukkaan ja yhdenvertaisen koulutuksen ekosysteemin oppituoli, UNESCO Chair on Educational Ecosystems for Equity and Quality of Learning,** Helsingin yliopisto 2017, prof. emerita Hannele Niemi

- **Opettajankoulutukseen sosiaalisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta keskittyvä UNITWIN-verkosto**, UNITWIN Network on Teacher Education for Social Justice and Diversity in Education, Lapin yliopisto 2017, prof. Tuija Turunen

Keskustelussa todettiin, että **oppituoleilla on monipuolista yhteistyötä kansallisesti**, mm. Unesco-koulujen kanssa tehtävä yhteistyö. Unescon sihteeristön suuntaan osalla oppituoleista on tiiviit yhteydet, ja esimerkiksi veden hallinnan kysymyksiin keskittyneillä oppituoleilla on oma, erillinen verkostonsa. Todettiin myös, että rahoitus on haaste oppituolien työssä, yhteistyö kansallisella tasolla voi tukea rahoituksen hankkimista. Samalla Unescon sihteeristön ohuehkot resurssit ja henkilöiden vaihdokset voivat olla haasteita yhteydenpidossa.

Toimikunta perehtyi **Unescon ASP kouluverkoston (Associated School Network) toimintaan Suomessa**, josta toimikunnan kokouksessa 1.9. kertoi verkoston Suomen koordinaattori, opetusneuvos **Jaakko Lindfors** Opetushallituksesta. Todettiin mm., että Unesco-koulujen vaikuttavuuden lisääminen on ajankohtainen kysymys. On käyty keskustelua siitä, kuinka tehokasta ja vaikuttavaa verkoston toiminta on suhteessa verkostossa olevien oppilaitosten määrään. Kouluverkostossa on globaalisti yli 10 000 oppilaitosta. Verkostoon kuuluvien oppilaitosten kannustaminen yhteistyöhön alueellisesti myös verkostoon kuulumattomien oppilaitosten kanssa voisi olla yksi mahdollisuus kansallisesti tukea vaikuttavuuden levittämistä. Monella Unesco-koululla on myös monenlaisia kansainvälisiä yhteyksiä, joiden kautta Unesco-koulut voisivat edistää Unescon työlle keskeisiä teemoja, kuten kestävyyskasvatusta.

Toimikunta keskusteli Unescon vuoden **1974 suosituksen päivittämisestä koskien globaalikasvatusta**. Vuonna 2021 Unescon yleiskokous päätti päivittää suosituksen. Suositusta päivitettiin vuoden 2023 aikana hallitustenvälisissä neuvotteluissa Unescon päämajassa. Suomen neuvotteluvaltuuskuntaan kuuluivat toimikunnan asiantuntija, Unesco-nuorisodelegaatti **Camilla Ojala**, sihteeristöstä erityisasiantuntija **Kati Anttalainen** sekä pysyvästä Unesco-edustustosta **Tommi Himberg**. Suosituksen päivitys hyväksyttiin Unescon 42. yleiskokouksessa.

Ilmastokasvatusta käsittelevä **Unescon Greening Education Partnership (GEP)** oli myös toimikunnan keskustelussa. GEP-aloite keskittyy kestäväen kehityksen sisällyttämiseen mm. oppilaitosten toimintakulttuuriin, opetussuunnitelmiin sekä opettajien koulutukseen. GEP oli lisäksi esillä YK:n ilmastokokouksessa COP28:ssa, joka pidettiin Dubaissa joulukuussa. GEP lanseerasi COP28 –kokouksessa ilmastokasvatukseen keskittyvän julistuksen, jonka myös Suomi allekirjoitti. Toimikunnan pääsihteeri **Piia Immonen-Seuguenot** ja **Kati Anttalainen** OKM:stä osallistuivat COP28-ilmastokokoukseen osana Suomen valtuuskuntaa. Suomi profiloitui kokouksessa useassa tilaisuudessa, myös Unescon järjestämässä GEP-globaalialoitteen vuosikokouksessa, jonka yhteydessä järjestettiin ministeripaneeli (Suomesta suurlähettiläs Tuula Yrjölä). Suomi (OKM) järjesti myös sivutapahtuman Unescon kanssa, sekä Suomi-paviljongissa SDG 4.7 –teemaisen keskustelun yhdessä Fingon kanssa.

Muuta:

- **GEM –raportti (Global Education Monitoring Report)** teknologiasta koulutuksessa lanseerattiin globaalisti 26.-27.7.2023 Montevideossa Uruguayssa. Raportissa todetaan, että teknologian sääntely koulutussektorin ulkopuolella ei välttämättä vastaa koulutusalan tarpeita. Raportin mukaan teknologian tulisi tukea kasvotusten tapahtuvaa opettamista ja oppimista, eikä korvata sitä. Lisäksi raportissa todetaan, että kehitystyön tulisi keskittyä oppimisen tukemiseen, eikä digitaalisuuden lisäämiseen koulutuksessa sinällään (digital inputs).
- Unescon **Digital Learning Week** järjestettiin 4.-7.9. Unescon päämajassa Pariisissa. Viikon teemana olivat viimeaikaiset läpimurrot generatiivisessa tekoälyssä ja niiden vaikutus koulutukseen. Unesco on järjestänyt tilaisuuden jo kymmenen vuoden ajan. ”Global Mobile Learning Week” sai alkunsa vuonna 2011 Nokian tuesta. Viikon nimi on päätetty vaihtaa muotoon ”Global Digital Learning Week”. Opetusministeri Anna-Maja Henriksson osallistui 5.9. järjestettyyn ministeripaneeliin, ja kertoi myös Suomen liittymisestä osana YK:n koulutushuippukokouksen seurantaan perustettuun, Unescon yhdessä Unicefin kanssa koordinoimaan globaalialoitteeseen ”**Gateways to Public Digital Learning**”, jossa pohditaan mm. oppimiseen liittyvien julkisten alustojen kehittämisen hyviä malleja.

Opetusministeri Anna-Maja Henriksson ja Unescon viestintäsektorista vastaava apulaispääjohtaja Tawfik Jelassi Unescon Digital Learning Weekin yhteydessä.

Kuva: Suomen Unesco-toimikunnan sihteeristö

- Unescon yleiskokouksen 40. istunnossa hyväksytty **korkeakoulututkintojen tunnustamista koskeva globaali yleissopimus** (Global Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education) astui voimaan 5.3.2023, kun tarvittavat 20 maan ratifiointit oli saatu voimaan. Sopimuksen toivotaan parantavan kansainvälistä liikkuvuutta ja yhteistyötä korkeakoulujen välillä. Suomi ratifioi yleissopimuksen lokakuussa 2023.

- **Unescon globaaliin kouluverkostoon** ASPnet:iin hyväksyttiin viisi uutta suomalaista koulua: Apollon yhteiskoulu, Jyväskylän normaalikoulun lukio, Oriveden yhteiskoulu, Rantakylän yhteiskoulu sekä saamen kielten etäopetuspilotti.

3.4. *Kulttuuri*

Kulttuuriperintö sekä kulttuuriomaisuus puhuttivat erityisesti maailman turvallisuuspoliittisen tilanteen takia myös toimikuntaa eri yhteyksissä. Keskustelun kohteena oli mm. kulttuuriomaisuuden suojelua aseellisten selkkausten sattuessa koskevan ns. Haagin 1954 sopimuksen vuoden 1999 toisen pöytäkirjan toimeenpanoa tarkasteleva komitea, joka kokoontui Ukrainan pyynnöstä ylimääräiseen tapaamiseen käsittelemään Venäjän hyökkäyssodan myötä tuhoutunutta kulttuuriomaisuutta Ukrainassa. Sopimuksen toinen pöytäkirja määrittelee sanktioita tilanteissa, joissa sopimusta rikotaan vakavalla tavalla, ja määrittelee rikosoikeudellisen vastuun. **Suomi** on Haagin sopimuskomitean jäsen 2022-2025, ja valittiin komitean puheenjohtajaksi vuosiksi 2024-2025, edustajana Suomen pysyvä edustaja OECD:ssä ja Unescossa, suurlähettiläs **Pasi-Heikki Vaaranmaa**.

Toimikunta kiinnitti huomiota myös Unescon ja Meksikon hallituksen vuonna 2022 yhdessä järjestämän kulttuuriministereiden **MONDIACULT-globaalikonferenssin jatkotoimenpiteiden seurantaan**. MONDIACULT oli ministeritasoinen, hallitustenvälinen konferenssi, ja sen pääteemana oli kulttuuripolitiikan globaali merkitys. Unesco on oleellinen toimija konferenssin seurannassa ja toimeenpanemisessa. Seuranta ja jatkotoimenpiteiden implementointi on hyvä huomioida myös kansallisesti.

Kokouksessa 31.10. Museoviraston **erikoisasiantuntija Stefan Wessman kertoi toimikunnalle kuulumiset Unescon Maailmanperintökomitean 45. istunnosta Saudi-Arabiassa**. Istuntoon oli yhdistetty edellisvuonna Venäjän hyökkäyssodasta johtuen peruuntunut istunto. Keskeisenä aiheena oli maailmanperintökohteet ja kestävä kehitys. Useamman vuoden keskustelun jälkeen komitean maat tekivät istunnossa päätöksen, että kestävä kehitys tulee edistää maailmanperintökohteissa YK:n kestävä kehityksen Agenda 2030 tavoitteiden mukaisesti. Uusia maailmanperintökohteita nimitettiin 42, joista 36 oli kulttuurikohteita ja 9 luontokohteita. Pitkään jatkuneen tilanteen mukaisesti kaikki esitykset nimettiin luetteloon jälleen suojelutilanteesta ja asiantuntijaorganisaatioiden (IUCN, ICOMOS ja ICCROM) näkemyksistä riippumatta. Tämän johdosta monista kohteista käsitellään suojelutilanneraportteja mahdollisesti jo seuraavassa istunnossa.

Muuta:

- Unescon **aineetonta kulttuuriperintöä koskevan sopimuksen mukainen hallitustenvälinen komitea** nimesi joulukuussa käsityönä valmistettuun lasiin liittyvän

tiedon, taidon ja tekniikan ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon. Ranskan koordinoimassa monikansallisessa hakemuksessa olivat mukana **Suomi**, Saksa, Espanja, Tšekki, ja Unkari. Suomessa hakemuksen valmistelua Museoviraston ohella tuki kaikkiaan 17 lasialan toimijaa.

- Kansanmusiikki-instituutti järjesti Unescon aineettoman kulttuuriperinnön suojelusopimuksen 20-juhlavuoden kunniaksi **Kaustisen aineettoman kulttuuriperinnön seminaaritilaisuuden** Kansantaiteenkeskuksella 15.7.2023. Asiantuntijat ja taiteilijat eri puolilta maailmaa käsittelivät monipuolisesti aineettoman kulttuuriperinnön roolia ja asemaa aseellisten konfliktien yhteydessä.
- **Suomen meriarkeologinen seura** hyväksyttiin Unescon vuoden 2001 sopimuksen **akkreditoiduksi NGO-kumppaniksi** (vedenalaisen kulttuuriperinnön suojelun sopimus). Meriarkeologinen seura on ensimmäinen Unescon akreditoima tieteellinen seura Suomesta. Suomi ei ole valtiona vielä ratifioinut vuoden 2001 sopimusta.
- **Oulun kaupunki** nimettiin **Unescon luovien kaupunkien verkostoon** (Creative Cities Network) mediataiteiden alalla. Unesco-toimikunta oli tukenut hakemusta puoltokirjeellään. Listalla on yhteensä 350 kaupunkia yli sadasta maasta. Suomesta listalla oli ennestään Helsinki design-alalla ja Kuhmo kirjallisuuden alalla.

Maailman kulttuuriperintöä esiteltiin Unescon yleiskokouksen aikana kuvallisesti järjestön ulkoaidassa. Saunaperinne Suomesta on ollut Unescon aineetonta kulttuuriperintöä koskevassa luettelossa vuodesta 2020. Lisäksi Suomesta luettelossa on kaustislainen viulunsoittoperinne ja yhteispohjoismaisena kohteena limisaumaveneperinne vuodesta 2021. Vuonna 2023 luetteloon hyväksyttiin usean maan yhteiskohteena perinteinen lasinvalmistustaito, Suomi mukana.

Kuva: Suomen Unesco-toimikunnan sihteeristö

3.5. Tiede

Neuroteknologian etiikkaa koskevan suosituksen valmistelun aloittaminen hyväksyttiin 42. yleiskokouksessa. Toimikunta keskusteli aiheesta. Suositus on temaattista jatkumoa jo vuonna 2021 Unescon hyväksymälle tekoälyn etiikkaa koskevalle suositukselle. Neuroteknologian eettistä viitekehystä käsittelevä kansainvälinen konferenssi järjestettiin Unescossa 13.7.2023. Toimikunta seuraa neuroteknologiaa koskevan suosituksen valmistelua.

Samoin **avoin tiede** ja siihen liittyvä Unescon suositus vuodelta 2021 sekä **tieteentekijöiden asemaa koskeva suositus vuodelta 2017** ovat merkittäviä instrumentteja Unesco toiminnassa, joita myös toimikunta tekee osaltaan tunnetuiksi. Vuonna 2023 Unesco kutsui koolle myös ministeriötasoisien tiede-neuvonantajien ”policy advisors” kokouksen, jossa alustettiin vuoden 2017 suosituksen toimeenpanon vahvistamista. Vahvistamistyöstä yleiskokouksen 42. istunto teki myös päätöksen. Suomen osalta neuvonantajien kokoukseen osallistui asiantuntijoita opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Unescon yhteiskuntatieteiden sektori vastaa Unescon syrjimättömyyttä ja rasismia ehkäisevistä toimista. Toimikunnan puheenjohtaja **Teivo Teivainen** osallistui marraskuussa Unescon järjestämään globaalifoorumiin ”**Global Forum against Racism and Discrimination 2023**” Brasiliassa.

Muuta:

- Unesco lanseerasi 28.4.2023 **naisille suunnatun eettisen tekoälyn verkoston** ”Women4Ethical AI”. Verkosto toimii alustana naisasiantuntijoille kehittää sukupuolten välistä tasa-arvoa ja tukea Unescon suositusta eettisestä tekoälystä.
- Unesco ja Euroopan Unioni päättivät kumppanuudesta **tekoälyn eettisen säännösten kehittämisessä**. Euroopan komissio ja Unesco allekirjoittivat sopimuksen nopeuttaakseen tekoälyn etiikkaa koskevan Unescon suosituksen maailmanlaajuisia täytäntöönpanoa. Unescon yleiskokous hyväksyi suosituksen vuonna 2021. Kehittyvien maiden tukemiseen on osoitettu tekoälyä koskevan lainsäädännön kehittämiseen neljän miljoonan euron rahoitus.
- **Unescon Ihminen ja biosfääri –ohjelman** (Man and the Biosphere Program) puitteissa hyväksyttiin kymmenen uutta biosfäärialuetta yhdeksässä maassa ja yksi kahden maan rajat ylittävä biosfäärialue. Näillä uusilla nimityksillä maailman biosfäärialueiden verkosto sisältää 748 kohdetta 134 maassa, mukaan lukien 23 rajat ylittävää kohdetta.

3.6. Viestintä

Toimikunta perehtyi ihmiskunnan merkittäviä arkistokokoelmia ja niiden suojelua edistävään **Unescon maailman muisti –ohjelmaan**, jota esitteli 31.10. kokouksessa Suomen kansallisen Maailman muistitoimikunnan puheenjohtaja **Jussi Nuorteva**. Hän on toiminut myös Maailman muisti -ohjelmaan kuuluvan International Advisory Committeeen (IAC) varapuheenjohtajana.

Maailman muisti –rekisteri sai 63 uutta kohdetta vuonna 2023, ohjelman oltua muutaman vuoden seisahtuneissa toimintatapojen uudistuksen vuoksi. Rekisteriin lisättiin myös ahvenanmaalaisen **Gustaf Eriksonin laivanvarustamon arkisto** 1913-1949. Toimikunta käsitteli lisäksi tukipyynnön Åbo Akademien ehdottamalle kohteelle **Edvard Westermarckin arkistojen** lisäämiseksi kansainväliseen rekisteriin. Toimikunta myönsi tuen. Unescon päätöstä odotetaan vuonna 2025.

Muuta:

- **Unescon hallintoneuvoston 216. istunnossa** käsiteltiin toimittajien turvallisuutta koskeva asiakohta, joka herätti runsaasti keskustelua. Hyväksytty päätöslauselma mm. kehottaa voimakkaasti jäsenmaita toimiin, joilla taataan toimittajien turvallisuus.
- **Toimittajien turvallisuus Gazan alueella** on puhuttanut kansainvälisessä mediassa sekä Unescossa alueen konfliktin aikana. Unesco tuomitsi kansainvälistä lakia rikkovat toimet, jotka ovat johtaneet toimittajien kuolemiin.
- Gazan tilanteesta johtuen Unescon medialukutaitoon keskittyvän **Global Media and Information Literacy Weekin** päätapahtuma Jordaniassa jouduttiin viime hetkellä perumaan. Tapahtumaan valmisteltu nuoriso-, liikunta- ja urheiluministeri Bergqvistin videoviesti näytettiin tapahtuman internetsivuilla.
- Unesco julkaisi 7-kohtaisen toimintasuunnitelman **disinformaation ja vihapuheen vähentämiseksi**. Toimintasuunnitelman keskiössä on sananvapauden ja laajalti ihmisoikeuksien kunnioittaminen.
- Unesco järjesti Pariisissa kansainvälisen Internet For Trust –konferenssin, jossa pureuduttiin **digialustoihin, mis- ja disinformaatioon ja sananvapauteen**. Aiheeseen liittyen ja laajoihin konsultaatioihin perustuen Unesco julkaisi Guidelines for the Governance of Digital Platforms –suuntaviivat tueksi jäsenmaille, digialustoille ja kansalaisyhteiskuntatoimijoille.

3.7. Muita teemoja

Toimikunta perehtyi muun muassa **kansalaisyhteiskunnan rooliin** pitäen sen työtä erittäin tärkeänä Unesco-yhteyksissä. Kokouksessa 7.6. kutsuttuina olivat Suomessa toimivat kansalaisyhteiskunnan järjestöt, joilla on virallinen kumppanuus Unescon kanssa ”UNESCO’s partnership with non-governmental organizations”. Järjestöjä olivat Cumulus Association, Kuurojen Maailmanliitto, Rauhankasvatusinstituutti ja Lapin yliopiston koordinoima UArctic –verkosto. Lisäksi kutsuttuna Unescon sihteeristöstä oli kansalaisjärjestökumppanuuksia koordinoiva asiantuntija **Luis-Alberto Vargas Rojas**, joka alusti kertomalla Unescon työstä kansalaisjärjestöjen kanssa.

Keskustelussa todettiin, että kansalaisjärjestöillä on paljon asiantuntemusta, jonka puitteissa niillä olisi **mahdollisuuksia tehdä enemmänkin suoraa yhteistyötä Unescon kanssa**. Pidettiin hyvänä, että järjestöillä on mahdollisuus osallistua Unescon kokouksiin, ml. tarkkailijana moniin hallitustenvälisiin kokouksiin. Nousi esiin toive, että järjestöille olisi tällaisissa kansainvälisissä kokouksissa käytössään tila, jossa ne voisivat tavata ja verkottua keskenään.

Vargas Rojas kertoi Unescon kartoittavan osaltaan kaikki NGO-kumppanuutensa, jotta sillä olisi ajankohtainen käsitys siitä, millä Unescon työhön liittyvillä teemoilla ne erityisesti operoivat. Kartoitus voi jatkossa mahdollistaa kumppanuusjärjestöjen osallistamista aiempaa paremmin Unesco-työhön myös maatasolla.

Toimikunta keskusteli myös **Suomen uudesta hallitusohjelmasta**. Keskustelussa nousi esille Unescon **kytkös ajankohtaisiin turvallisuuskysymyksiin ja kansainväliseen yhteistyöhön**. Todettiin samalla, että Suomi on ehdolla YK:n turvallisuusneuvostoon (2029-2030), joten aktiivinen osallisuus Unescossa ja Unescon tärkeyden korostaminen rauhan rakentamisessa voisivat tukea Suomen pyrkimyksiä.

Hallitusohjelmassa mainittua kulttuuripoliittista selontekoa odotetaan paljon. Hallitusohjelma painottaa myös laajaa turvallisuuskäsitystä. **Unescon kulttuurisektorin toimintaan viitaten turvallisuuden ja kansainvälisen kulttuuripolitiikan välillä todettiin olevan yhteys**. Kulttuuri ja kulttuuriomaisuuden suojeleminen nähdään osana ihmisten ja yhteiskuntien resilienssin lujittamista. Rahoituksen osalta keskustelussa todettiin, että monikanavaisuus korostuu hallitusohjelmassa rahoituksen muotona. Pohdittiin mitä se merkitsee kansalaisjärjestöjen tekemälle kv-yhteistyölle.

Suomi Liikkeelle –ohjelman tavoitteilla on vahvoja yhteneväisyyksiä myös Unescon liikuntakasvatuksen ja dopingin vastaisen työn tavoitteiden kanssa.

Toimikunnan jäsen **Lauri Tuomi** esitteli vuoden viimeisessä kokouksessa **Sivistyksen teemavuotta 2024**, jonka koordinaatiovastuu on Kansanvalistusseura sr:llä. Teemavuoteen sisältyy runsas kirjo tapahtumia yhteiskunnan eri sektoreilla. Vuosi rakentuu kahden läpäisevän teeman ja kuuden runkoteeman kautta: digitalisaatio ja myötätunto toimivat läpäisevinä teemoina, muut teemat ovat kestävä tulevaisuus, monimuotoisuus, yhdenvertaisuus ja uussuomalaisuus, kulttuuri ja taide sivistyksen edelläkävijöinä, tieteestä sivistykseksi, lukutaito ja dialogi, sekä elinikäinen oppiminen ja sivistys. Teemat on päätetty yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa, joka rahoittaa teemavuotta. Toimikunnan käymässä keskustelussa nousi esiin myös suvaitsevaisuuden ja myötätunnon merkitys osana sivistystä. [Sivistys.fi](https://sivistys.fi)

Unescon **Afrikan unionin toimiston** (Addis Abeba, Etiopia) johtaja Rita Bissoonauth vieraili Helsingissä syyskuussa 2023 ja tapasi OKM:n ja toimikunnan pääsihteerin lisäksi myös toimikunnan puheenjohtajan. Keskustelussa oli mm. ajankohtaiset koulutus- ja tiedeasiat ml. Afrikan unionin koulutuksen teemavuosi 2024.

3.8. *Tapahtumia*

Unesco-toimikunta osallistuu vuosittain erilaisiin **Unesco-liitännäisiin tapahtumiin**. Vuonna 2023 toimikunta oli oheisjärjestäjänä Viestintä- ja kehityssäätiön (Vikes) ja Julkisen sanan neuvoston (JSN) järjestämässä **lehdistönvapaudenpäivän seminaarissa ”Miten käy demokratialle?”** ja Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan järjestämässä **”Some ja sananvapaus” –seminaarissa**, molemmat 3.5., sekä Museoviraston järjestämässä **elävän perinnön teemavuoden pääjuhlassa** 9.10. Toimikunnan puheenjohtaja Teivo Teivainen puhui Vikesin ja Museoviraston järjestämissä tilaisuuksissa. Puheenjohtaja osallistui lisäksi puhujana ASP-kouluverkoston tilaisuuteen.

Lisäksi Unesco-toimikunnan sihteeristö järjesti **keskustelutilaisuuden ”Unesco-kahvit” Suomen YK-nuorille 5.5.**, edistään nuorten järjestöaktiivien tietoisuutta Unescosta järjestönä sekä Unescon sektorien ajankohtaisista toimista.

Toimikunnan puheenjohtaja Teivo Teivainen puhumassa Museoviraston järjestämässä elävän perinnön teemavuoden pääjuhlassa.

Kuva: Suomen Unesco-toimikunnan sihteeristö

4. Hyödyllistä tietoa Unescosta

Suomen maksuosuudet Unescolle

Suomen jäsenmaksu Unescolle maksetaan opetus- ja kulttuuriministeriön määrärahoista. Vuonna 2023 Suomen jäsenmaksuosuus oli noin 1,2 milj. euroa. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön määrärahoista maksetaan **Suomen sääntömääräiset maksut yleissopimusten rahastoihin:** Unescon maailmanperinnön suojelusopimus, ns. diversiteettisopimus (kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemista ja edistämistä koskeva yleissopimus), aineettoman kulttuuriperinnön suojelusopimus sekä dopinginvastainen yleissopimus. Sopimusrahastoja tuettiin yhteensä noin 60 000 eurolla.

Ulkoministeriö päätti **vapaaehtoisena rahoituksena** myöntää koulutuksen kapasiteetin kehittämisohjelma CapED:lle 2023-2024 yhteensä 1,2 milj. euroa sekä kansainväliselle viestinnän kehittämisohjelma IPDC:lle samalle kaudelle yhteensä 400 000 euroa.

Suomen jäsenyydet Unescon elimissä

Suomi valittiin järjestön 43. yleiskokouksessa nelivuotiskaudeksi 2023-2027 Unescon hallitustenväliseen komiteaan liikuntakasvatuksen edistämiseksi (CIGEPS).

Suomen kausi jatkui hallitustenvälisessä bioetiikkakomiteassa IGBC (Intergovernmental Bioethics Committee) ja Unescon Tilastoinstituutin hallituksessa (UNESCO Institute for Statistics, Montréal), jossa edustajana **Tommi Himberg** Suomen pysyvästä edustustosta OECD:ssä ja Unescossa.

Pysyvä edustusto

Suomen pysyvänä edustajana OECD:ssä ja Unescossa toimi pysyvän edustuston päällikkö, suurlähettiläs **Pasi-Heikki Vaaranmaa**. Lisäksi edustustossa työskentelivät Unesco-asioissa koulutus- ja tiedeasioiden erityisasiantuntija (OECD ja Unesco) **Tommi Himberg**, assistentti **Riitta Carré** sekä harjoittelijat **Veronica Rautiainen**, **Annastina Haapasaari** ja **Luna Nardone**.

Unescon sihteeristö

Unescon sihteeristöä johtaa pääjohtaja, **Audrey Azoulay** (2017-2025). Unescon sihteeristössä ja kentällä työskentele yli 2000 henkilöä 170 eri maasta.

Unescon sihteeristöön valikoituu asiantuntijoita järjestön päätoimialoilta kulttuurin, koulutuksen, tieteiden ja viestinnän sektoreilta. Työmahdollisuuksia on kuitenkin myös hallinnon, rahoituksen, henkilöstöasioiden ja viestintätekniikan aloilla. Unescoon on mahdollista hakea palkattomaan harjoitteluun 1–4 kuukaudeksi. Harjoittelu on tarkoitettu ylempää korkeakoulututkintoa suorittaville opiskelijoille tai jatko-opiskelijoille, tutkijoille ja virkamiehille.

Unescon avoimet tehtävät julkaistaan **järjestön rekrytointisivustolla**, jonka kautta myös haetaan tehtäviin: <http://en.unesco.org/careers/>

Vuonna 2023 Unescon sihteeristössä päämajassa Pariisissa työskentelivät:

Erika Eveliina Haavisto, Programme Assistant, Division of Ecological and Earth Sciences Man and the Biosphere Programme Natural Sciences Sector,

Susanna Kari, Project Officer, Natural World Heritage UNESCO, World Heritage Centre,

Katja Konkola, Chief Human Resources Officer, Unit for Human Resources Executive Office, Education Sector,

Benjamin Pinter, Associate Programme Specialist, Executive Office, Communication and Information (CI).

Eero Porko, Chief of Section, Headquarters Procurement Unit,

Ilja Riekkö, JPO, Section of Youth, Literacy and Skills Development,

Anuliina Savolainen, Associate Editor, Division for Communications,

Anssi Yli-Hietanen, Treasurer, Treasury Section, Bureau of Financial Management.

Liite: Valtioneuvoston asetus Suomen Unesco-toimikunnasta 1262/2002

Annettu Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2002

Valtioneuvoston asetus Suomen Unesco-toimikunnasta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, säädetään 11 päivänä kesäkuuta 1999 annetun perustuslain 119 §:n nojalla:

1 §

Suomen ja Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön, jäljempänä Unesco, välisten yhteyksien hoidossa avustaa opetusministeriötä Suomen Unesco-toimikunta, joka toimii Unescon Suomen puolesta 10 päivänä lokakuuta 1956 allekirjoitetun perussäännön mukaisena kansallisena neuvoa antavana asiantuntijatoimikuntana ja yhteistoimintaelimenä.

2 §

Unesco-toimikunnan tulee antaa opetusministeriölle ja valtioneuvostolle lausuntoja ja tehdä aloitteita asioista, jotka koskevat:

- 1) toimenpiteitä, jotka aiheutuvat Unescon yleiskokousten ja hallintoelinten sekä Unescon järjestämien kansainvälisten kokousten ja neuvottelujen päätöksistä ja suosituksista Suomessa;
- 2) Unescon toimintaan liittyviä muita laajakantoisia ja periaatteellisia kysymyksiä;
- 3) Suomen edustusta Unescon yleiskokouksissa ja hallintoelimissä sekä sen järjestämissä kokouksissa ja neuvotteluissa;
- 4) muita Unescon toimialoja koskevia kansainvälisen yhteistyön kysymyksiä, jotka opetusministeriö määrää toimikunnan käsiteltäviksi; sekä
- 5) Unescon päämäärien ja toiminnan tunnetuksi tekemistä.

3 §

Unesco-toimikunnan tulee vuosittain tehdä ehdotus toimintasuunnitelmaksi ja antaa kertomus edellisen vuoden toiminnasta.

4 §

Valtioneuvosto kutsuu Unesco-toimikuntaan puheenjohtajan. Lisäksi valtioneuvosto kutsuu toimikuntaan enintään yksitoista muuta jäsentä, joiden tulee edustaa Unescon toiminnan eri aloja. Toimikunta valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan. Jäsenten lisäksi opetusministeriö kutsuu toimikuntaan, sitä ensin kuultuaan, tarvittavan määrän asiantuntijoita. Opetusministeriön ja ulkoasiainministeriön edustajilla on oikeus olla toimikunnan kokouksissa läsnä ja heillä on niissä puhevalta.

5 §

Unesco-toimikunta kokoontuu kokouksen puheenjohtajan kutsusta ja on päätösvaltainen, kun kokouksen puheenjohtajan lisäksi viisi muuta jäsentä on saapuvilla. Äänestettäessä asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee kokouksen puheenjohtajan ääni.

6 §

Unesco-toimikunnan puheenjohtajan ja jäsenten toimiaika on neljä kalenterivuotta kerrallaan. Jos puheenjohtaja tai jäsen eroaa kesken toimikauden, kutsuu opetusministeriö hänen tilalleen uuden puheenjohtajan tai jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

7 §

Unesco-toimikunnan sihteeristötehtävistä vastaa opetusministeriö. Toimikunnan pääsihteerinä toimii opetusministeriön määräämä virkamies, joka hoitaa tehtävää virkatehtävänä.

8 §

Unesco-toimikunta voi asioiden valmistelua varten asettaa työvaliokunnan. Toimikunta voi järjestäytyä tehtäviensä, Unescon ohjelmien ja toimialojen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla jaostoihin tai työryhmiin, joiden puheenjohtajat toimikunta valitsee. Unesco-toimikunnalla on oikeus käyttää toimikuntaan kuulumattomia asiantuntijoita.

9 §

Unesco-toimikunnan puheenjohtajalle, jäsenille ja sihteereille sekä asiantuntijoille voidaan suorittaa kokouspalkkiota ja matkakustannusten korvausta opetusministeriön määräysten mukaan.

10 §

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Tällä asetuksella kumotaan Suomen Unesco-toimikunnasta 11 päivänä maaliskuuta 1966 annettu asetus (163/1966) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2002

Kulttuuriministeri *Kaarina Dromberg*

Vanhempi hallitussihteeri *Fredrik Forsberg*

